

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Grubba (przewodniczący)

SSN Michał Laskowski

SSN Jacek Sobczak (sprawozdawca)

Protokolant Ewa Oziębła

w sprawie **S. K.**

w przedmiocie odmowy stwierdzenia unieważnienia wyroku

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 26 września 2012 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść

wnioskodawczyni

od postanowienia Sądu Apelacyjnego

z dnia 24 lutego 2011 r.,

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Okręgowego

z dnia 3 listopada 2010 r.,

1. uchylić postanowienia: Sądu Apelacyjnego z dnia 24 lutego 2011 r., oraz postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 3 listopada 2010r., i sprawę przekazać Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania;

2. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

W dniu 2 lipca 2008 r. A. K., córka skazanego S. K., złożyła wniosek o uznanie za nieważny wyroku Sądu Wojewódzkiego z dnia 4 stycznia 1961 r., skazującego jej ojca za popełnienie przestępstwa z art. 1 § 3 lit. „a” dekretu z dnia 4 marca 1953 r. o wzmożeniu ochrony własności społecznej (Dz. U. nr 17, poz. 68) oraz

przestępstwa z art. 293 k.k. w zw. z art. 290 § 1 k.k., na karę łączną 6 lat więzienia oraz 50.000 zł grzywny z zamianą w razie nieściągalności na dalsze 2 lata więzienia oraz utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na okres 3 lat. Sąd Najwyższy, wyrokiem z dnia 19 sierpnia 1961 r., sygn. akt I K 359/61, utrzymał w mocy powyższy wyrok wobec S. K. Karę wnioskodawca odbył w całości.

Postanowieniem z dnia 3 listopada 2010 r., Sąd Okręgowy oddalił wniosek A. K. ustalając, że kwestionowane orzeczenie nie zapadło z powodu działalności niepodległościowej skazanego.

W wyniku rozpoznania zażalenia wnioskodawczynie Sąd Apelacyjny, postanowieniem z dnia 24 lutego 2011 r., utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

Kasację od tego orzeczenia na korzyść wnioskodawczynie wywiódł Rzecznik Praw Obywatelskich. Podniósł on „rażące naruszenie art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 1991 r. Nr 34, poz. 149 z późn. zm., dalej ustawa lutowa) polegające na rozpoznaniu wniosku o uznanie za nieważne orzeczenia w trybie ustawy lutowej, mimo, iż akta „historyczne” zostały zniszczone, a nie przeprowadzono postępowania o ich odtworzenie, co mogło mieć istotny wpływ na jego treść”.

W oparciu o przytoczony zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i utrzymanego nim w mocy postanowienia Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść wnioskodawczynie jest oczywiście zasadna i podlega uwzględnieniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Podstawową kwestią w ramach niniejszej sprawy jest, iż oba orzekające w niniejszej sprawie Sądy nie dysponowały aktami sprawy Sądu Wojewódzkiego, sygn. akt IV K /.../, gdyż zostały one zniszczone, a w sprawie tej nie przeprowadzono postępowania o ich odtworzenie. Tymczasem z art. 3 ust. 2 ustawy lutowej wynika, że „Sąd orzeka na posiedzeniu na podstawie akt postępowania organu, który wydał orzeczenie, a w miarę potrzeby przeprowadza dalsze postępowanie dowodowe”. Treść tego przepisu jest jednoznaczna i nie pozostawia wątpliwości, że w wypadku zniszczenia akt niezbędne do rozpoznania wniosku o uznanie za nieważne orzeczenia jest odtworzenie akt sprawy, w której

orzeczenie zostało wydane. Takie odtworzenie akt przeprowadza się na podstawie art. 161 k.p.k.

W tej sytuacji brak odtworzenia akt dla potrzeb postępowania rehabilitacyjnego stanowi oczywiste naruszenie przez procedujące w niniejszej sprawie Sądy art. 3 ust. 2 ustawy lutowej, przy czym uchybienie to miało istotny wpływ na treść zaskarżonego postanowienia, ponieważ wydane ono zostało w oparciu o niekompletny materiał dowodowy – i to w postaci braku podstawowego źródła dowodowego.

Postępowania o odtworzenie akt nie może zastąpić zebranie w toku postępowania o uznanie za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność niepodległościową szeregu dokumentów związanych ze sprawą, gdyż one pomocne być tylko mogą w postępowaniu o odtworzenie akt, ale przeprowadzonym odrębnie, na sobie właściwych zasadach i zakończonym stosownym do okoliczności orzeczeniem. Dopiero pozytywne zakończenie tego drugiego postępowania – postępowania o odtworzenie akt – otworzy możliwość orzekania w przedmiocie uznania za nieważne kwestionowanego przez wnioskodawczynię orzeczenia.

Podniesione w kasacji uchybienie wystąpiło w postępowaniu przed Sądem I Instancji i przeniknęło do postępowania odwoławczego, co uzasadnia uchylenie obydwu orzeczeń.

Z powyższych względów orzeczono jak w dyspozytywnej części wyroku.